

ÚTIKALAUZ HAMVAS BÉLA VILÁGEGYETEMÉHEZ

vagyis részletes eligazítás e kozmosz istenei, angyalai, démonai, valóságos és imaginárius* lényei, emberei, lakhelyei, létsíkjai és gondolatai felől – az örök hagyomány jelenlevőségének felmutatása szolgálatában.

(Részlet)

C

Calicut: a SZILVESZTER című regényben többször szereplő Kerala állambeli (India) város neve. Az itteni leprakórházban tartózkodott betegként → *Beel-Matati*, → *Paddon L'Egguéntieu* pedig ápolóként, és itt kötöttek barátságot. Paddon ide → *Kalqueval* együtt szökött az új-zélandi → *Dunedin*-ből, de Kalque tovább ment Oroszországba.

Caludel*: a SZILVESZTER című regény egyik szereplője, új-guineai gyáros, akinek a közeli kis szigeten, Ponapén van ipartelepe. ~ egy meghívás nyomán Milwaukee-ben megszőkteti → *Suabedissen* feleségét, → *Eusebia Tatrakaliminchot*, és Ausztráliába utaznak. Suabedissen üldözni kezdi őket, és a Kentaur hajón találkozik → *Dario Melga* belga csillagással, aki lebeszéli őt ~ üldözéséről. A hajó ~ nek szállított árukat. → *Chippordan* Abesszíniában találkozott ~ lel és Eusebiával. Később Eusebia ~ től is megszőkik → *Mardesalennel*. ~ ekkor fedezte fel a tizenhárom éves → *Pasité*t, és táncosnőnek taníttatja ki, de Pasité elhagyja őt egy filmrendező kedvéért. ~ mellékesen a → *Galambtenyésztők Világszövetségének* ügynöke volt, aki jelentéseket továbbított a kémkedéssel foglalkozó szövetség megbízásából üzleti utazásai során.

Camouflage*: imaginárius folyóirat, amelynek példánya megtalálható → *Bormester Virgil* könyvei között, a KARNEVÁL című regény I. könyvében.

Capetan D'Arrigo*: a SZILVESZTER című regény szereplője, többek között művészeti kritikus is, akadémikus, aki az akadémia folyóiratában nagy cikket írt → *Theoclodini* szerinte elviselhetetlen festészete ellen. A festőt ellenben többen is védelmükbe vették (→ *Kaustinen*, és *Quukko* → *Mardesalen* is). ~ világcsavargó is, aki talán → *Patmore* mesterének, → *Paddon L'Egguéntieu*-nak a valódi apja. Ugyanakkor → *Margherita la Fontanesi* nemlétező leányának

apaságával is megvádolta *Rabbanan* → *Choyre*, bíróság útján, → *Brazovity Uddo* vezetésével és számos hamis tanú közreműködésével. Ebben az ügyben szerepet szántak a bariton énekesnőnek, → *Triorának* is, aki azonban nem vállalta ~ kompromittálását. ~ is eljut → *Patmore* bájába, ahol, amint
74 éppen szükségletét végezte a hideg télben a latrinán, egy volt fogoly, a 329008-as, lesből lelőtte. Ott temetik el, a bár mellett.

Carbo mentalis*: a SZILVESZTER című regény egyik szereplőjének, → *Ordal* állami kórházi főorvosnak több közül az egyik gyógyszer-találmánya az emberek személyiségének megváltoztatására, a → *csimpalacsánok* országában, → *Ambradában*. Fekete pasztilla alakú, és bél- valamint emlékeztetisztításra szolgál: aki beveszi, „fél perc múlva életének csak töredékére és hézagosan emlékszik”. Hátránya, hogy sokan elfelejtettek írni-olvasni és számolni is, sőt volt, aki elfelejtette az ország nyelvét, a csimpalacsánt is.

centrális bölcsesség → *centrális valóságlátás*

centrális valóságlátás: A hagyomány szerint a valóságlátásnak, a tudásmódok két fajtájának egyike a ~; a másik az → *észszerű, részletező gondolkodás*. A héber hagyományban ez a → *hohma*; Platónnál → *doxa*; Pál apostolnál → *logosz szophiasz*; Indiában → *vidjá*; Tibetben → *rtogpasz*; Pascalnál → *esprit géometrique*; Leibniznél → *Zentralverstand*. Ellentétben az észszerű, részletező gondolkodással, a tapasztalati ismeretekkel, melyek hatása mindig időleges és átmeneti jellegű, a ~ vagy másképpen centrális bölcsesség, mivel mint → *Kettő* az → *Egység*hez a legközelebb áll, az → *Egy* kiteljesedése, ezért hatása állandó, el nem múló. Hamvas Béla személyes vallomása szerint a kettő ilyen viszonya ellenére semmiképpen sem elhanyagolható az észszerű, részletező gondolkodás sem, amely „ma, bomlott korunkban a tökéletesebb centrális látásnál minden bizonnyal fontosabb”. Erre a megállapításra → *Oetinger* nyomán jutott, elfogadva annak példák felsorolása mellett megfogalmazott figyelmeztetését, hogy a centrum ismerete birtokában is milyen hibás lehet az ember tudása (SZAREPTA. 1951-1954.).

centrális ősfolyadék: a → *vér* (spirituális). A másik két ősfolyadék-fajta: a *meleg* (lelki) és a *hideg* (materiális) (A BOR FILOZÓFIÁJA. 1945.).

Chacoreau*: a SZILVESZTER című regény egyik szereplője, orvos, a → *bobikon* feltalálója, Eskislehurban lakik. Őt keresi *Madame* → *Ivichi*, hogy három gyermeke gyógyulásáról konzultáljon vele. Vagy a → *csimpalacsánok* bombája ölte meg, vagy → *Papendale* fodrász és kozmetikus, ahogy *Abel* → *After* híreszteli.

chaibit → *khaibit*

Chamos*: a SZILVESZTER című regény egyik szereplője, közömbös túlvilági lény, akit → *Patmore* ismer.

C'Haol*: a KARNEVÁL című regény egyik szereplője (IV. könyv), máltai születésű kereskedő. *Bormester* → *Michail* a tibeti határnál találkozik vele, folyton üzletelni akar mindenkivel, előbb régi kéziratokkal, majd olajjal. Szerinte

→*Haram-Hammoid* angol kém. →*Yubainkanról* pedig mint jó barátjáról beszél. Mialatt alszik, Michail elhagyja őt, de egy idő múlva →*Nizsék* társaságában ismét feltűnik, és meséivel megszedíti →*Zemenezt*, az albán hajóépítőt, akit magával akar vinni az Amazonashoz, majd a Mississippire.

75

Charman*: a KARNEVÁL című regény egyik imaginárius szereplője (V. könyv), korábban →*Huloderdi*, utóbb →*Tyborin*. →*Rasz Hagy Noun Loboka* beszél róla, mondván, hogy hazudós, de ártalmatlan, mert jelentéktelen és unalmas ember.

Chayazill*: a KARNEVÁL című regény egyik virtuális női szereplője (V. könyv), előzőleg →*Ariadné*, utóbb →*Henriette*. A bivalyerős →*Akarrennel* el akar menni Aztlanba, mert anyja, →*Kacsafa* megígérte. De amikor Akarren kéri az anyát, az úgy tesz, mint aki elfelejtette, mert az „éjszaka álmában feloszlott” ígérete. De ~ nem enged, és menni fognak.

C-házaspár*: a KARNEVÁL című regény imaginárius szereplői (V. könyv). Ur városában laknak, később a norvégiai Bergenben, és a férfi délutánonként eljár a temetőbe „édesanyja sírjához”, de az egész város tudja, a feleség kivételével, hogy a temető melletti korcsmába jár. „Ez a házasság”, mondja →*Minuszin*. →*Adar-Hammon* náluk száll meg →*Virázs* társaságában. Szintén náluk száll meg →*Kishdshurben*, aki mindig csak öt perc nyugalmat keres, és most Colombóban jár-kél. A férj a túlvilágban is ugyanezt teszi!

Chidabat*: a KARNEVÁL című regény egyik imaginárius szereplője (V. könyv), utóbb →*Boldizsár*. →*Lao-ce* után szeretne utazni, és a tengerparton vár a hajóra, de csak →*Yurphan* jön és →*Kemma* aszszony, a vezető nincsen sehol. →*Pernaimon*, aki közvetített az ügyben, új vezetőt ígér ~nak. Szerinte Lao-cét a császár nagy kísérettel eresztette útnak. Végül ~ elhatározza, hogy saját művét viszi a császárhoz Lao-ce műveként. →*Márkus* szerint ~ csaló, aki előbb Lao-cétől könyvét szerette volna elkérni, ami nem sikerült, ezért a magátét viszi: svihák, aki Lao-céhez dörgölődzik.

Chill*, Horace: a SZILVESZTER című regény egyik szereplője, bankár, akinek bankjába utalja át a pénzt a →*csimpalacsánok* állama, a →*vadrikán* állam kémszervezetének, a →*Galambtenyésztők Világszövetségének*, és ennek fedőszerve, a →*Columbarium* című folyóiratnak a pénzelésére. De éppen ~ az, aki a csimpalacsánok fogságába esett sógorának, →*Axenek* pénzt utal át a →*mamraminiszek* államába, mielőtt azt a csimpalacsánok megszállják. A küldött pénzzel Axe lepénzeli az öröket és mindnyájan megszökhetnek és eljutnak →*Patmore* bányába a határ mellett, ahonnan, miután elmondták történeteiket, tovább mennek a menekülttábor felé. ~ bankár, de könyveket is

kiadott, sőt írt is egyet, „Hamlet és a modern pszichológia” címen. Felfedezte, hogy a valóság és az írás között szakadék tátong, ezért olyan írást kíván, amely a valósággal nem csupán egybehangzik, hanem amelyik a valóságot teremti meg. ~ bankjának ügyésze → *Hamilkar* ügyvéd, aki a csimpalacsánok kémszervezetének üzelmeit leleplezi. A háború után Patmore Philadelphiában telepedik le, és ott ~ magas állást ajánl fel neki, amit Patmore nem fogad el, csak egy kicsiny, napi két órás elfoglaltságot jelentő beosztást, és egy lakást. Naponta találkoznak, és hosszasan beszélgetnek, mint egykor a bárban.

Chippordan*: a SZILVESZTER című regény egyik szereplője, új-zélandi születésű, és → *Dunedin* városában lakik. Állítólag udvarolt egy bizonyos → *L'Egguéntieu* nevű hölgynek, aki azonban nem lehetett → *Paddon* édesanyja, mert sokkal fiatalabb volt. Fő foglalkozása állathonosítás, ezért utazza be a világot hatalmas ládákkal, melyekben állatait szállítja. A Himalája hegyei között találkozott → *Mardesimalennel*, aki felhívta figyelmét Trubetzky Délfrika állatvilágáról szóló könyvére. Abesszíniába utaznak, ahol Mardesalen → *Capetan D'Arrigoval* találkozik. Ugyanott tartózkodik *Madame* → *Ivichi* is, aki három kis gyermekével utazza be a világot.

Choyre*, Rabbanan: a SZILVESZTER című regény egyik szereplője, pisztácia-nagykereskedő, akinek megbízásából → *Brazovity Uddo* apasági kereset benyújtásához keres megfelelő alanyokat, előbb → *Triorát*, aki nem vállalja, majd → *Margherita la Fontanesit*, aki elvállalja. Utazásai során ő is a → *csimpalacsánok* országába kerül, és ezer dollárt ígér Brazovity Uddonak, ha a tőle vásárolt hamis igazolvánnyal, mások, de elsősorban barátnője, → *Pasité* társaságában átviszi őt a határon. Ők is eljutnak → *Patmore* határmenti bárjába.

Chrisostomus*: a SZILVESZTER című regény egyik szereplője, aki a → *csimpalacsánok* kémszervezetének fedőszervét, a → *Galambtenyésztők Világszövetsége* farmját irányította. Hozzá futottak be az ipari kémek jelentései, és ő azokat továbbította. A háború során ő is menekül a csimpalacsánok elöl az → *ulgok* országán át a többiekkel együtt, → *Illen* mérnök, → *Estenasi*, → *Savladen* színész és → *Dlutckalavaladith* kútfúró társaságában, de lemarad a határnál, mert lábát ficamította. A háború után visszatért Salt Lake Citybe, ahol mormon püspök lett. Vele tartott *Mme* → *Heurendie* is, aki → *Illen* mérnöktől elválva hozzá ment feleségül, és a belső missziós munkában társa lett.

christian communism* → *keresztény kommunizmus*

Chrüsosztomosz, Johannesz → *János*, *Aranyszájú*, *Szent*

Chu → *Khu*

Cigány*: a KARNEVÁL című regény egyik epizódszereplője (VI. könyv). Egyetlen szót ismétél mindig a légópincében: áskász. Mászt nem mond soha. Most ő is ott áll, és nézi a → *Masszörnő* krumplilevesét. → *Pázmán*, az újságíró ezért nem meri azonnal kilopni a krumplit a levesből.

cigányzene: Hamvas Béla AZ ÖT GÉNIUSZ egyik legfulminánsabb részletét szenteli a ~nek, amelynek uralmát Magyarországon a →*kormányzói (ksatrija) kaszt*, a nemesség, a dzsentrí pusztulásához köti. Semmi szépség, semmi szomorúság, semmi megrendítő nincs benne, csak félelmet, irtózatot és utálatot kelt. Közhelyekből álló zene, amely hatásvadászatra tör. 77

Csandala-zenének minősíti, amit a nemesség a nép zenéjével végleg összetévesztett, és ami a „nép és a nép valódi zenéje közé ékelődött”. Megkülönbözteti a →*giccstől*, mert a giccs a szerző rosszhiszeműségének találkozási a hallgató alacsonyrendűségével, ezért városi jelenség, és „csak a civilizáltságnak bizonyos fokán lehetséges”. Hiányolja belőle a mámort, noha zene mámor nélkül nem lehet meg, mámor helyett „szégyentelen öntetszelgés”, híg és feslett züllöttség árad belőle; semmi örömet nem talál benne, semmi vidámságot. A zene, mondja, minden társadalomban központi helyen áll, nálunk a hitvány és ledér zene átította a közélet minden mozzanatát: a parlamenti beszédeket, az akadémiai szónoklatokat, a sajtót, a művészeteket, a színészetet, a festészetet, a szobrászatot, és a 19. század második felében az egész költészetet, kivéve Arany Jánosét: „az emberben az a félelmetes gyanú ébredt, hogy amit ez a költészet hazafiasnak és nemzetinek és magyarnak nevez, éppen olyan észbontó hazudozás, mint a cigányzene és ismeretlen gonosztevők merénylete” (AZ ÖT GÉNIUSZ. 1959.).

Cimucka* bácsi: a KARNEVÁL című regény egyik virtuális szereplője (II. könyv). →*Bormester Mihály* csak a „függöny előtt beszélgetésben” említi meg példaként arra, hogy az is lehet egy sors a sok közül, egy maszk, egy lárva, aki az életszentség egy szikráját azért megmentette. ~ vasutas lesz, hogy a kövér Terézt feleségül vehesse; de lop, ezért el kell hagynia a vasutat. Bankaltiszt lesz, de ott is lop, végül sírásó és temetőőr, de itt is lop. Végül házmesterként él, de felesége meghal, és ekkor egy ládában búzát vet és nevel, és ez tölti be egész életét. Ez az a szikra, ami megmaradt benne, és ő is Bormester sorskatalógusához tartozik.

cirkuszgazgató *diktátor*

Citrom*, Jani: a BIZONYOS TEKINTETBEN című regény egyik szereplője, betörő, →*Csincsajantani* város lakója, aki →*Ugor* leányát, →*Angelikát* megszöktette, aki amiatt hagyta el szüleit, mert teherbe esett, és mert látta, hogy édesanyja meglopta →*Ottiliát*.

Colonel* (graf Wotan Hubertus Benedikt von Hellfichten-Tattengroll): a SZILVESZTER című regény egyik szereplője, volt német páncélos ezredes, többek között *Aff* →*Semi-Tagradon* meteorológus volt parancsnoka, jelenleg →*Patmore* bárjának alkalmazottja, született Cottbusban, 1910-ben. A ~ családja rokonságban áll a császárral és a cárral. 192 cm magas és százhat kiló súlyú. Jelenleg Patmore bárjában azt az állást tölti be, amit az előző háború során

→*Theoclodini* báró és szentszéki lovag foglalt el, mivel Patmore ahhoz az elvhez tartja magát, hogy „aki teheti, hadjáratban fogadjon szolgálatába európai arisztokratát”.

Columbarium*: a SZILVESZTER című regényben a →*Galambtenyésztők*
78 *Világszövetségének* hivatalos közlönye. A szövetség a →*csimpalacsánok* ipari kémszervezete, a folyóirat pedig a fedőlapjuk. Szerkesztője →*Fondrose*, aki ráveszi a →*Foglyot*, hogy ölje meg →*Hamilkar* ügyvédet, a szervezet ellenfelét. A ~ és a Galambtenyésztők vezetője →*Patorin*. A pénzt a folyóirat és a szervezet a →*vadrikán* államtól kapta, melynek külképviseleti folyószámláját *Horace* →*Chill* bankja kezelte. Később mind a folyóiratot, mind a világszövetséget ideiglenesen fel kellett oszlatni az ellenfelek aknamunkája miatt.

Constantinus, I., Nagy, Flavius Valerius (római császár, 1280-1337): Hamvas Béla ~ tetteből, amellyel a kereszténységet államvallássá tette, vezeti le a →*bizantinizmust* és ebből a →*humanizmus* eszméjét. Mert, mondja, „egy eszmében sohasem az a fontos, hogy mit akar elérni, hanem, hogy mit igazol, mert csak az a reális, amit igazol, amit el akar érni, az nem”. →*Bizánc*, ahová ~ Kr. u. 326-ban áthelyezte székhelyét, despotizmusát soha nem merete nyíltan gyakorolni, hanem azt igazolni próbálta. ~ egyház-bevonása mellett →*Justinianus* kelet-római császár jogilag alapozta meg. Ez az igazolás volt a felsőbb világbírónak tartozó felelősségre való hivatkozás: a humanizmus. (*BIZÁNC = Válasz*, 1934.)

CORVINA (folyóirat): az *A Hungarian digest* alcímet viselő szemlében egyetlen írása jelent meg, névtelenül, és ebben saját könyvét, A LÁTHATATLAN TÖRTÉNET-et ismertette *TEN ESSAYS ON THE HISTORY OF THE SPIRIT. UNSEEN HISTORY BY BÉLA HAMVAS* címen. (Bővebben lásd: Darabos Pál: Hamvas Béla – egy életmű fiziognómiája. II. kötet. 2002.)

Crawley*, John Henry (angol konzul Rómában): a NEHÉZ NEM SZATÍRÁT ÍRNI című elbeszéléskötet *OIDIPUS* című elbeszéléésének egyik alakja, aki elmondja az →*Újságírónak*, hogy a férfi joga magyarázat nélkül elhagyni a nőt. De amikor →*Sabin* magánnyomozó megkérdezi tőle a mondás eredetét, elmondja, hogy ő ezt egy →*Rigai zsidó kántortól* hallotta. Ez a mondás, eljutva →*Quint*-hez, az ateista egyházellenes íróhoz, súlyos események sorozatához vezet.

Cukrásznő*: a BIZONYOS TEKINTETBEN című regény egyik női szereplője, →*Csincsjantani* város lakója, a „százkilós szűz”, akinek rövid ideig egy pincér volt a férje, akit tetőtől-talpig kiöltöztetett, de az nem sokáig tudta elviselni a ~t és elhagyta. De a ~ visszavett tőle minden ajándékot, és a barakktűz tárgyalása során volt férjét megvádolta gyújtogatással. Egyszer →*Mirabel* is összeállt vele, de nem bírta elviselni.

Cullachi*: a KARNEVÁL című regény egyik szereplője (IV. könyv), amerikai milliomos, akitől →*Michael* sok pénzt nyer Afrikában kártyán, majd Diana nevű hajóját és feleségét is elnyeri tőle.

cunci életideál* → *fondetrensek*

Curabanhe* atya: a KARNEVÁL című regény egyik szereplője (IV. könyv). *Bormester* → *Michail* → *Salil-Chardupn*ál találkozik vele. Elkíséri őt India felé.

Az atya békemisszióban ügyködik, szeretné elérni, hogy minden vallás megátkozza a háborút. Erre mindenki hajlik, csak még Tibet nem, 79 ehhez még tíz esztendőre lenne szüksége. ~ szerint viszont → *Manou-el* atya még nehezebb feladatra vállalkozott: „Az intellektust akarja megke-resztelni. A pogány értelmet térdre kényszeríteni, és alázatra tanítani.”

Cush,* John (amerikai csikós): a NEHÉZ NEM SZATÍRÁT ÍRNI című elbeszélés-kötet *OIDIPUS* című elbeszélésének egyik alakja, aki barátjával, a szintén csikós → *Grahammal* → *Piggledy* korcsmájában iszik annak olcsó rumjából, amit az → *Merril* nagykereskedőtől olcsón vásárolt meg bizonyos oknál fogva. ~ az iszogatók során összevész *Grahammal*, és agyonüti. Így kapcsolódnak be abba az eseménysorba, amelyet → *Sabin* magánnyomozó felgombolyít, azt hívén, hogy neki ahhoz semmi köze sincs.

Czékla* , Misi: a BIZONYOS TEKINTETBEN című regény egyik szereplője, → *Csincsajantani* város lakója. Ő ölte meg → *Satacoll Máriuszt*, mert tudta, hogy ő gyújtotta fel a barakkot: lelökte a negyvenedik szintről a pincébe. De a halott *Satacoll* másnap feltámadva visszatért.

Czillich, Anna (festőnő, 1899-1923): posztumusz kiállítása kapcsán írt ismertetésében „a modern nő egyik legritkább típusa”-ként párhuzamba állítja többek között → *Baskircsev Marijával* is, aki szintén huszonnégy éves korában halt meg, és ugyancsak festett és naplót is írt, mint ~. Bennük, mondja, „három lélek van: egy örökké küzdő, megalkudni nem tudó és nem akaró, szinte heroikus ember, egy lány, meleg, passzív és érzelmes nő, és egy nagyravágyó művész” (*KÉT KI-ÁLLÍTÁS = Budapesti Hírlap, 1924.*).

Czóbel, Béla (festő, 1883-1976): „a közelmúlt igen komoly festői” között említi nevét, akik mint → *Bernáth Aurél*, → *Egry József* és ~ is, megkísérelték, hogy „az »igazságkereső« irányt az »ízlés«-iránnyal egyesítsék”, és még inkább jellemző ez *Domanovszky Endre*, → *Barcsay Jenő* és → *Gadányi Jenő* munkásságára a negyvenes években (*FORRADALOM A MŰVÉSZETBEN. 1947.*). Könyvtári állása elvesztése után (1948) Hamvas Béla két és fél évig Szentendrre költözött és tavasztól őszig sógora kertjét művelve tartotta el magát a terményekből. „Czóbel Béla házát őriztem, ott laktam, néha hetekig nem érintkeztem mással, mint Béla remek kandúrjával és pulikutyájával. Ez az életmód bármilyen szerény volt is és bármennyire megfelelt nekem, minden szerzetesi külsősége mellett, meg kellett, hogy szakadjon, mert igényeimet nem voltam képes jobban lefokozni. Elmentem Inotára erőművet építeni, aztán Tiszapalkonyára és most már hatodik éve vagyok itt úgy, hogy csak

kéthetenként járok haza és évenként egyszer két hét szabadságra. Feladatomban saját sorsomnak és a század történeti helyzetének átvilágítását tartom.” (LEVÉL Séd Miklóshoz, Párizsba, 1959. VI. 24.)

80 Cs

Csáfordoroszló*: imaginatív városnév a KARNEVÁL című regény I. könyvében.

Csajtorján*, **Dániel**: a KARNEVÁL című regény egyik szereplője (III. könyv), családfeje. Családjának tagjai: Csajtorjáné, Csajtorján Amalthea és férje és három gyermekük, Csajtorján Badacsony, Csajtorján Jakab és felesége, Csajtorján Hunor (úszónadrágban, nagy szakállal és hosszú hajjal). A családfeje óriási hátizsákkal, szandálban és úszónadrágban, papírcsomaggal jelenik meg, családja kíséretében a →*Csendes Otthon* üdülőben. Dalolva jönnek, és veje hegedűn kíséri őket. Szabad lelkek, természetrajongók. Nyaralásuk költségeit mindig az fedezi, akit magukkal visznek, most éppen Hunor osztálytársa. 1914 nyarán az egész család megjelenik abban a kaszárnyában, ahol a mozgósítás után →*Bormester Mihályt* kiképezik. Zászlóval és kokárdákkal felszerelten érkeznek. Be akarnak öltözni, és azonnal kimenni a frontra. Az ügyeletes tiszt elkergeti őket.

Csám*: a KÁPOSZTÁSKERT című satirikus elbeszélés (= NEHÉZ NEM SZATÍRÁT ÍRNI. Elbeszélések. 1929-1931.) egyik szereplője, a →*Bazil* kertész által →*Hamdaik Józsiás* nyugalmazott tábornok részére eladott kert egyik alkalmazottja, akinek furcsa viselkedése (állandóan keres valamit a kertben, de megmagyarázható ok nélkül) hozzájárul ahhoz, hogy Hamdaik kudarcot érezve a kerttel kapcsolatban végezetül elpusztítsa a kertet.

Csanaky*: az ISKOLA UTÁN című satirikus karcolatának (= *Budapesti Hírlap*, 1924.) egyik szereplője, az 1910-es évből, gimnáziumi diák.

Csapircsányok*: a BIZONYOS TEKINTETBEN című regényben szereplő helység, ahonnan tűzoltók érkeznek a →*Csincsajantaniban* kigyulladt barakképület oltásához, de víz nem lévén tehetetlenül kell szemlélniük a tűz pusztítását.

császári beavatás: az uralkodót a helyes uralkodásra tanítja meg. Ilyen ~i könyv →*Lao-ce* műve, a →*Tao-te-king* (A TAOTEKING ÚJ FORDÍTÁSA. 1963-1964.).

Csefke* úr: a KARNEVÁL című regény egyik virtuális szereplője (II. könyv). Az ügyvivő szerint →*Bormester Mihály* hosszan beszélt róla, arról, hogy a dolgokat előre kiszámította, hogy a kellemetlenségeket elkerülje. ~ feleségével és két gyermekével együtt „preventív életet él”. Az ügyvivő kihagyta őt a történetből.

Cselegörcsény*: imaginatív városnév a KARNEVÁL című regény I. könyvében.
cselekvő érzék →*karmandrija*

Csemb*: a SZILVESZTER című regény egyik szereplője, → *Ambrada* ország rendőre → *Heeund* városában. Nem → *csimpalacsán* származású, hanem közép-ázsiai, aki társa, → *Nirguna* hatására csatlakozik az országból menekülni akaró → *Axe* és barátai csoportjához, és ők ketten kísérik „erdőkitermelési munkára” az önként jelentkezőket a vonaton, majd a határhoz közeledve, teherautón. Amikor már gyalog kell menniük, a határnál a lövöldözés során ~et lelövik, ő az egyedüli halott a csoportban.

Csen reszig: a → *túlvilág* második fokozatának neve a tibetieknél; a túlvilági → *paradicsom*, *mennyország*; kelta → *Boldogok szigete*, görög → *Heszperidák kertje*, egyiptomi *Sekhet hetepet*. A lélek azonban nem állapotodhat meg itt sem, hanem tovább kell haladnia a harmadik, a legmagasabb fokozat felé (→ *lélek túlvilági útja*). (SCIENTIA SACRA I. rész. 4. könyv: *A BEAVATÁS*. 1943–1944.; *PERT EM HERU*. 1945–1948. = *AZ ŐSÖK NAGY CSARNOKA*; *TABULA SMARAGDINA*. 1947–1950.)

Csendes Otthon*: a KARNEVÁL című regény egyik helyszíne (III. könyv), → *Vászoly* és felesége tulajdonában levő üdülő neve, ahol a tüdőbetegséget gyógyítani óhajtó fiatal, alig húszéves → *Bormester Mihály* megismerkedik az életében fontos szerepet játszó → *Jelenkor* című, „forradalmi” gondolatokat terjesztő folyóirat köré gyülekező társasággal, melynek tagjai közé tartozik, többek között, → *Vatta* úr, aki összeismerteti *Kanavász* → *Angelával*, akit Mihály azután hamarosan feleségül vesz.

csengődi bor: Hamvas Béla a szintén homoki kiskőrösi bornál asszonyosabbnak és engedékenyebbnek tartja, „ez a kisközéposztály bora”. Csodálatos képességének tartja, hogy „gyors elhatározásra ösztökél”. Ezért, mondja, „ha csengődít iszol, vigyázz, nehogy valamit elhamarkodj”. Vele rokonítja a soltszentimrei bort, amelyet sokan többre tartanak a ~nál. (*A BOR FILOZÓFIÁJA*. 1945.)

cseresznyeszedés: a ~ műveletének felidézése alkalmat ad Hamvas Béla számára több gondolat kifejtésére. Először az októberi → *almaszedéssel* veti össze, amikor már véget ért a madarak éneke, legfeljebb a „mátyásmadár rikácsol”. A júniusi ~ ideje az „éneklő világ” (koszmosz aoidész) ideje, amikor madárdaltól zeng a világ, ő pedig a fülemile énekének kezdete előtt hozzá sem fog cseresznyeszedéshez. A cseresznyefa kényelmes ülőhelyeket nyújtó ágaival számára az igazi → *szabadság* megtapasztalására és megfogalmazására nyújt alkalmat és lehetőséget, ezáltal pedig képet kap a → *normális emberről*, aki az egyszerű és szabad ember, aki sem művész, sem gondolkodó, sem író, hanem szabad, a rendtől nem eltérő, mutatvány nélküli ember. Az októberi gazdag ételkínálattól eltérően azonban van a ~ idejének egy „megismételhetetlen és pótolhatatlan étele”, ez pedig a → *zöldborsóleves* (*CSERESZNYÉT SZEDNI* = *PATMOSZ*. I. rész).

Cservelházadamonya*: imaginatív városnév a KARNEVÁL című regény I. könyvében.

Csiba*: a KARNEVÁL című regény egyik szereplője (VI. könyv), városparancsnok a város ostroma idején, és önkinevezett vezérezredes, eredetileg 82 részes fogorvos. Szemléket tart az utcán a halottak felett, vajon frissek-e? Alkonyatkor viszont otthon fuvolázik. A csapatok előtt beszédet mond az „új korszakról” és a „győzelemről”. Csak sajtófőnökével, →*Pázmán újságíróval*, és kettejük szeretőjével, →*Kamillával* áll szóba. Üldözi a zsidókat, →*Bormester Mihály* szerint azért, mert azt hiszi, hogy náluk van a →*lunyacska*, pedig nincs náluk. →*Bormester Máté* feljeleníti öccsét, →*Bormester Jusztint* ~nál, mert zsidókat rejteget. Bormester Mihály nem félti Jusztint ettől a találkozástól, mert a két ellentétnek, a →*normális embernek* és a „felfordult zűrzavar” emberének, a „meghülyült Übermenschnek” találkoznia kell, hogy ez utóbbi lássa, van, aki nem fél tőle. ~ részeg, amikor Jusztin megjelenik előtte, és csak makog, amikor Jusztin kijelenti, hogy látni rajta, hogy fél, mert tudja, hogy embereivel együtt cserbenhagyták. De ~ nem adja fel, tagadja, hogy félne: kitart a végső győzelemig, ha kell, tízezer szökevény kivégzése árán is, a romok alatt, a pincékben. Nem igazság kell, mondja, hanem győzelem és erős kéz. Azt hirdeti, hogy két-három hét múlva jön a felmentő sereg. Az sem rendíti meg, hogy →*Pataj* elmondja neki, hogy fia, *iffj.* →*Pataj András*, ~ jobbkeze, félvér zsidó, ezért lövesse le. ~ az ostrom végén éjjel megjelenik Bormesterék pincéjében, felkelti Pázmánt és Kamillát, átöltözik, mert a várost feladták, és így akar megmenekülni. Kítűzi a fehér kendőt a pincaajtóra, és a megjelenő idegen katonáknak hajlandó megmutatni, hogy hol találnak katonákat. Ideiglenesen polgármester lesz, a védőcsapatok rejtekhelyét elárulta, rendőrséget szervez, élelmet rekvirál, és a zsidókat ellátja.

csimpalacsánok*: a SZILVESZTER című regényben a →*mamraminisszek* lakta →*Basszargo* országgal szomszédos →*Ambrada* ország lakói. A két ország lakói háborúznak egymással. Mindkét ország diktatúra, és céljuk az egyéni személyiség és az egyéni tudat megsemmisítése. A kettejük közti, és háborúhoz vezető különbség az, hogy a ~ a totemisztikus jelben egyesülő közösséget, a klán életét fenn akarják tartani, a mamraminisszek pedig most akarják megteremteni. A regény a két országban, főleg azonban a ~ országban lejátszódó eseményeket mondja el menekültek elbeszélései nyomán, akik egy szomszédos semleges ország határán levő bárban szállnak meg, és ott mondják el tapasztalataikat a tulajdonosnak, →*Patmore*-nak. A ~ országa, Ambrada, rendőrállam, ahol az élet minden mozzanatát ellenőrzik: vannak ruhaellenőrzési, higiéniai járőrök, van étkezési felügyelet, alvási ellenőr, pedagógiai ellenőrző csoport, szociális, gazdasági és kulturális ellenőrzés, gyermek és csecsemővédelmi központi ellenőrzése, és fekália-mérleg. Az állam csak ezt az életrendet ismeri el helyesnek. A ~ alapérzése a félelem,

és totemisztikus kollektívában élnek egységes napirend szerint, amit plakátokon hirdetnek ki; szexuális főhatóság is működik, úgy, ahogy azt KARNEVÁL című regényében Hamvas Béla → *Pázmán* újságíró cikkében kifejtette. A cél az embert eltiporni minden területen. Mind a ~, mind a mamraminiszterek az egyéni tudatot, a → *személyiséget* akarják megsemmisíteni. 83 Erre szolgálnak → *Ordal* doktor kémiai készítményei is. Az emberek védelmül mindig hazudnak, de ez sem segít, mert csak a tárgyi létet védik, ezt pedig teljesen elfoglalta a hatóság és az ideológia. Az országban az apagondotlat uralkodik: a túlgondoskodás.

Csincsajantani*, város: a BIZONYOS TEKINTETBEN című regény eseményeinek színtere, ahol a barakk valamilyen oknál fogva kigyullad és leég, és ennek következményeképpen bizottság száll ki az eset kivizsgálására, majd a kártérítések megállapítására. Ezen események során felvonulnak a regény szereplői, a városka és az építkezés dolgozói, akik a huszadik század ötvenes-hatvanas éveinek társadalmának alakjait képviselik.

Csóka*: az ÖRDÖNGÖSÖK című szatirikus regény (1928-1929) egyik szereplője. Képzetlen naiv realista gondolkodó és tolvaj. A vasútállomáson, ahol a Kanavász-ház küldöttei várják → *Andrea* ezredest, ~ felismeri őt, de a tudósok sajátos elképzeléseiknek megfelelően nem hisznek neki. ~ nem helyesli a tudományt, mert szerinte a modern tudás túlnőtt az erkölcsi érületen, és így igazolhatja a legelvetemültebb gaztettet és a legnagyobb ostobaságot is. Ezért olyan példát választ magának, mint Tolsztoj, aki szerint az ember ne legyen rendőr, bíró és hóhér. Vagyis ~ szerint legyen az ellenkezője: uzsorás, tolvaj, vagy gyilkos. ~ tolvaj lett, és lopásaival növeli a regénybeli zűrzavart.

Csokoládé Toto*: a SZILVESZTER című regény egyik szereplője, aki életében Sao Paolo alvilági negyedében élt, halála után, a túlvilágon pedig a patkányfejű → *Bufarként* létezett, és gonosz hatást gyakorolt az élőkre, elsősorban → *Naura* mamájára.

csopaki bor: a balatoni borok között Hamvas Béla kedvelt borai sorában foglal helyet; mint írja, egyszer egész télen ~t ivott, és megállapította, hogy mértéke „pont három és fél deci volt”, vagyis „egzakt, kétszerkettőnégy bor ez”. Hozzá borágnak a „saját zsírjában sült hízott libát” ajánlja, októberi és novemberi hónapokban, „vöröskáposztával, krumpligombóccal és benne sült bőr-ranett almával” (A BOR FILOZÓFIÁJA. 1945.).

csöd (tibeti): a tibeti → *buddhizmusban* továbbélő → *bon* vallás egyik szellemi gyakorlata a → *nyílegyenes ösvény* útját járva. A ~ jelentése, mondja Hamvas Béla, szó szerint elmetszés, értelemszerűleg kivégzés, melynek során az aszkéta → *szanszára* énjét feláldozza és a túlvilági lényeknek felajánlja, hogy a végső állapotot, a → *megszabadulást* elérje. A gyakorlat alapja az

→*imagináció*, vagyis egy kép megörögzítése, a lélek egy elemének autonómmá tétele és teljes intenzitással való átélése. Ezt Hamvas Béla nagyon veszélyes vállalkozásnak tartja, mert a kép az ember fölé kerekedhet és pusztulását okozhatja. Az →*éberség* felsőfoka szükséges ahhoz, hogy az ember a képet ne tartsa valóságnak, hanem csak a →*lélek* varázslatának, →*májának* (*MILAREPA = A LÁTHATATLAN TÖRTÉNET. 1943.; TIBETI MISZTÉRIUMOK. 1944.*).

Csupor*: a *KARNEVÁL* című regény egyik szereplője (V. könyv), hullamosó. →*Gázsival*, a sírásóval vitatkozik, hogy melyikük munkája a fontosabb. De nem tudnak döntení, ezért →*Bormester Mihályt* kéri fel igazságtételre. Mihály szerint annak munkája fontosabb, aki előbb meghal, mert az látja, hogy egyformán fontos mindkettejük munkája.

V

vadhúsok →*hús*

vágy →*életéhség, Begierde*

vadrikánok*: a *SZILVESZTER* című regényben szereplő, és Jáva szigetén élő, de fiktív nép. Összesen tizenkét tagja van, és államot alapítottak, amelyben a vezető tisztségeket elosztották egymás között tízen, ketten pedig a köznépet képviselik, köznép egy és köznép kettő elnevezéssel. A fő kormányzósági főtanács elnöke →*Hamilahalla*, aki az államot sok pénzével megalapította, és minden kelléssel ellátta. Az állam kellékei: zászló, induló, címer, napilap, rádióleadó, kitüntetés, állampecsét, politikai feltétele pedig a szomszédokkal ellenséges viszonyban állni, és egy nagyhatalmat kiszolgálni, ezen kívül szükséges még hosszúlejáratú kölcsönök felvétele, és az egyesült nemzetek tagjaként szavazatukat a legtöbbet fizetőknek eladni. A velük szomszédos és ellenségesnek tekintett állam a →*husszeiszek* népének állama. →*Patmore* eleinte az államok karikatúrájának vélte a ~ államát, de ügyleteik láttán be kellett látnia, hogy „a földkerekségen ma nincs állam, amely ne karikatúra lenne”.

VÁLASZ (folyóirat, 1934-1938): irodalmi és társadalompolitikai folyóirat, tulajdonképpen a népi írók folyóirata, melynek első három évfolyamát a debreceni költő, →*Gulyás Pál* szerkesztette, és ezekben az évfolyamokban jelentek meg Hamvas Béla →*világválsággal*, tudományelmélettel és esztétikával foglalkozó írásai is, szám szerint hét. (Bővebben lásd: Darabos Pál: Hamvas Béla – egy életmű fiziognómiája. II. köt. 2002.)

valósághatár →*bhútakoti*

valóságglátás: a hagyomány szerint két gondolkodási formában fejeződik ki a ~: az egyik az →*észszerű, részletező gondolkodás*, a másik pedig a →*centrális valóságglátás*, centrális bölcsesség; →*még teória*. (→*SZAREPTA. 1951-1954.; SCIENTIA SACRA I. rész. 1943-1944.*).

valóságglátás fokai: 1) →*ősképlátás*, 2) →*közvetlen valóságglátás*, 3) →*ősképek látása*, 4) →*egyetemes képlátás*, 5) →*idea-látás*, 6) →*érzéki szemlátás* (SCIENTIA SACRA I. rész. II. könyv: AZ ARCHAÏKUS EMBER).

változó jegyek →*állatövi jegyek*

Van Hoop*: a KARNEVÁL című regény egyik szereplője (IV. könyv), dél-afrikai búr. Először *Mr.* →*Pen* beszél róla *Michael* →*Winemasternak*: kétszer találkozott vele, de úgy becsüli, mint Michaelt, mert igazi nagy ember; mindig harminc-negyven nagy ládával utazik hajón, és óriási fontosságot tulajdonít azoknak, és ezzel tekintélyre tesz szert a bennszülöttek előtt. *Michael* Mandarut elhagyva egy Kelet-Ázsiába tartó hajóra száll és az utazás során találkozik ~pal, aki egy kis szigeten száll fel rengeteg poggyászával, filippínó fegyveres őrségével, és patáliát csap hajói „biztonsága” miatt. Felismervén egymást, megbeszélik, hogy a vásárolt hadianyagot két nép egymásra uszításával felhasználják; ez lesz az ő →*kenyőcsük*: békéről beszélni és ezzel uszítani a leghatásosabban a háborúra. ~ elfogadja *Michael* ajánlatát, hogy a →*Hn-Pcs* és a →*Tj szekta* közti háborúhoz szállítsák le a fegyvereket. ~ hosszú levelet ír *Michael*nek a *Tj*-szekta földjéről, és megmagyarázza, hogy szó sem lehet tiszta kenyőcs háborúról, vallási háborúról, mert a vallási ellentétek mögött gazdasági okok húzódnak meg. Kölcsönös levelezésbe kezdenek, melynek során beszámolnak egymásnak a háborús előkészületekről, és arról, hogy nagy lövöldözést akarnak kis veszteséggel, és hogy hol zárják körül egymás hadosztályait. ~ a terveket →*Michail*tól veszi át, aki *Szibériából* történt menekülés után fogságba került a *Tj* szekta földjén, és besorolták a hadseregbe is. *Michail* látja ~ot a →*Trg* pátriárka seregének hadiszemléjén, és akkor is, amikor sebesülten a segélyhelyre kerül, de ~ természetesen nem látta őt. A csata eredménye: százhusz halott *Trg* pátriárka hadseregében, és nyolcszáz könnyű áldozat, és ~ elfogadja *Michael*ék feltételeit: a *Tj* felekezet vissza a *Hn*-pcs vallásba, a vörös öv elnyúvésig engedélyezett, bika is ehető, a babhüvely viszont nem fogyasztható, ellenben kedvezményes áron kapható lesz bab a másik szekta területén is, és, bivalyhúst fognak árusítani a →*Rll-bll* ünnepeken. Végül ~ és *Michael* találkozik egymással *Bangkokban*.

Vanotti*: a KARNEVÁL című regény egyik szereplője (V. könyv), velencei szenátor a 15. század végén (1498-ban). Az ő alakja →*Bormester Mihály* túlvilági utazásának víziója során merül fel: Kövér és hájas ember, aki meg szeretné kapni →*Timeát*, a kurtizánt, de *Timea* teljesen kiforgatja őt saját mivoltából, mert mást akar faragni belőle, mint ami volt: tüzes természetű férjet: tizenkét kielégülést követelt tőle egyetlen éjszaka folyamán. Ekkor fogadta *Timea* a két kelta ikerfivért, →*Ugorlukot* és →*Ulexert* (→*Herstal Raimund* kancellár és →*Bormester Virgil* reinkarnációit), akiket egymástól

senki sem tudott megkülönböztetni, így Timea sem sejtette, hogy nem egy, hanem két ember elégítette ki őt.

VÁROSI SZEMLE (folyóirat): a folyóirat 1942-es évfolyamában Hamvas Béla neve alatt jelent meg az *EURÓPA VÁROSI KÖNYVTÁRAI* című tanulmány, amit 86 azonban nem ő írt, hanem apósa, →*Kemény Gábor*, aki akkoriban baloldali beállítottsága miatt nem publikálhatott volna ilyen folyóiratban.

Vászoly*: a *KARNEVÁL* című regény egyik szereplője (III. könyv), a →*Csendes Otthon* üdülő tulajdonosa. Felesége 135 kilogramm súlyú, ~ ezért utálja őt, és a takarítónőt, Linát látogatja rendszeresen.

Vászolyné*: a *KARNEVÁL* című regény egyik női szereplője (III. könyv), a →*Csendes Otthon* tulajdonosnője. Állandóan lopásokra gyanakszik, mindenkét gyanúsít, és csendőrökkel fenyegetőzik. Ő maga is lop, az ételekből csipeteket elvesz és félretesz, amelyek megromlanak. A pajtában rejtegeti a lopott holmikat. Aranyláncát →*Iván* szobájába rejti el, de az észreveszi és kiteszi a kertbe, a csendőrök nem találják, amin ~ csodálkozik a legjobban.

Vatta úr*: a *KARNEVÁL* című regény egyik szereplője (III. és VII. könyv). Ő ismerteti össze a havasi →*Csendes Otthon* üdülőben, ahová a húszéves →*Bormester Mihály* tüdőbetegségét ment gyógyítani, az üdülő vendégeit Bormesterrel, többek között *Kanavász* →*Angelával* és →*Lalával*. ~ a →*Jelenkor* című folyóirat szerkesztője, és kerkritikus: bírálja az első világháború előtti kor jellemzőit: a „Grieg-zenét”, a „malátakávét”, és a „titkos választójogot”, de ugyanúgy a mozt is, a „plebejus-művészetet”, vagyis a „nemművészetet”, a gépeket, amelyek nem az emberi munka átvételét célozzák, hanem „a hatalmi ösztön démoni aktivitását” fejezik ki, és az emberölést veszik át. A folyóirat szerkesztősege forradalmi nézeteket vall, amit →*Kornél* forradalomra izgató higgadt hangvételű írásai fejeznek ki legjobban. A machiavellizmust elavultnak tartják, és látják, hogy a kormányzatok a jövőben minden trükk és humanizmus nélkül fogják alkalmazni a nyílt erőszakot. Amikor azonban a forradalmi csoportot letartóztatják, akkor ~ reszket és összeroskad, és jóhiszeműségét és a forradalmárokkal való ellentéteit hangoztatja, a felelősséget pedig elhárítja és →*Ambrusra* és *Kornélra* tereli. Gyávaságát a bíró is látja, és két évre ítéli mindössze. Akárcsak *Bormester Mihály Angelát*, ő is a csoportból választ feleséget, →*Mariannet*, aki viszont *Bormestert* sajnálja rossz házassága miatt, és gyermekének, →*Vatta Abihailnak* is *Bormester Mihály* lesz az apja. ~ neve még egyszer felbukkan, a regény VII. könyvében, ahol →*Vatta Tristan* beszél róla →*Bormester Jusztinnak* *Abihail* lal kapcsolatban: nem hiszi, hogy *Abihail* apja leánya, de nem tudja, ki lehet természetes édesapja, ő →*Jávorkára* gyanakszik.

Vatta*, Abihail: a *KARNEVÁL* című regény egyik női szereplője (VII. könyv), →*Vatta úr* és →*Marianne* leánya, de természetes apja →*Bormester Mihály*. Démoni lelkületű teremtés, aki elcsábítja saját púpos és tüdőbeteg fivérért,

vagyis féltestvérét, → *Vatta Tristant*, és ugyanakkor az elvetemült → *Pataj* András szeretője is, aki viszont *id*. → *Pataj* feleségének, → *Zorge Abihail*nak és Bormester Mihálynak a fia, tehát ő is ~ féltestvére a valóságban. *Id*. *Pataj* megöli mind saját fiát, mint ~t, amikor azok a háború utáni rendszerben meg akarják maguknak szerezni → *Herstal Raimund* családjának házát, és tönkre akarják tenni az egész családot *legiff*. → *Herstal Raimund* segítségével. Ők mindhárman az államvédelmi hatóság tagjai. *Pataj* ~t saját felesége reinkarnációjának tartja, „mert a lelkek bizonyos magasabb lények bélyegével, sőt tudásával és emlékezetével születnek”. ~ így saját fiát akarja megrontani!

Vatta*, Tristan: a KARNEVÁL című regény egyik szereplője (VII. könyv), → *Vatta úr* és → *Marianne* fia, púpos és tüdőbeteg. → *Bormester Máté* azt javasolja neki, hogy ne → *Ábsalom* doktorral gyógyíttassa magát, mert Ábsalom csak kitűnő diagnoszta, de hamisan beavatott orvos, aki gyógyítás helyett a beteggel a betegség szenzációját megosztja és élvezi. *Tristan* nénye, → *Vatta Abihail* elcsábította, éppen akkor, amikor beleszeretett → *Zákány Eszter*be, → *Bormester Jusztin* feleségébe. *Tristan*nak büntudata támadt ennek nyomán, a Bibliát olvasta, és *Justin*-nál a bűn és a vallás kapcsolatáról érdeklődött. *Jusztin* azt tanácsolja neki, hogy szabaduljon meg *Abihail* rabságából, különben bünt követ el, így nem bűnös, mert küzdött a bűn ellen. ~ búcsúlevelet olvas *Jusztin*nak és *Eszter*nek, mert halálát érzi közeledni, és ebben a levelemben a hétköznapi vallásosság és az igazi vallás különbségéről beszél. *Tristan* végül öngyilkos lesz, → *Hermina* néni magyarázata szerint azért, mert vallásos rajongóvá vált, és amikor már vért hányt, akkor nem tudta elviselni nénye, *Abihail* disszidálását. Végül is szerinte azért lett öngyilkos, mert Ábsalom doktor olyan erővel beszélte le az öngyilkosságról, hogy e beszélgetés után negyed órával elkövette azt.

Vaux, Emery*: a NEHÉZ NEM SZATÍRÁT ÍRNI című elbeszéléskötet *OIDIPUS* című elbeszéléseinek egyik alakja, pincér, a portugáliai Porto kikötő korcsmájában ő mondja el → *Quint*nek, hogy a férfi magyarázat nélkül elhagyhatja asszonyát. *Quint* azután meg is teszi ezt, elhagyva feleségét, → *Ruthot*. → *Sabin*, a magánnyomozó már *Toulon*ban találkozik ~al, és elmondja neki, hogy ő is hallotta ezt a mondást *Rómában*, az → *Újságíró*tól.

végleges ember → *aranykori ember*

Vénusz (bolygó, asztrológia): a Naprendszer hét bolygójának (→ *bolygók*) egyike, a → *Nap*, a → *Hold* és a → *Merkúr* után a negyedik bolygó. Mint bolygó, a láthatatlan világerők, → *daimónok*, vagyis a sors őrei egyikének megtestesítője a látható világban. A ~ megfelel a virágzó tenyészet, a világbéke, az emberiség testvérisége és az anyagi valóság átszellemítésének. Egy megfelelés-sor szerint a ~ az, amikor az emberben felébred a kívánság és a

szenvedély, hogy „a nagy Egységbe visszatérjen, ezért a ~ az egyesülés jele: a szerelemé, a barátságé, a közösségé”. Az emberrel kapcsolatban a ~ nagyjából megfelel a lélektestnek (görög: episthümétikon). A földi alakulás során

a ~ korszaka az emlősállatok megjelenésének kora. További analógiák
88 Hamvas Béla szemléletében: a társadalmi rendek közül megfelel a kereskedőnek (→*vaishja*), a művészek közül a festőnek, a foglalkozások közül minden díszítéssel, színekkel foglalkozónak (kertész, fodrász, a női szabó, az ékszerész és az ötvös). A hét napjai közül a →*péntek*, az italok közül a →*tej*, a testrészek közül a mell, a szexus, a vér és a nedvek; a színek közül a →*kék*, a drágakövek közül a gyöngy, a korall és a zafír; az állatok közül a méh, a lepke, a galamb, a fácán és a kecske; a növények közül a mirtus, a füge, a rózsa és a lilium. De kapcsolata van ennek a bolygónak is az →*alkímia* hét művelete közül a negyedikhez, az előkészítéshez, a →*preparatio*hoz, vagyis a művelet számára megfelelő állapotot teremt meg, és ennyiben ennek felel meg. Megjegyzendő még, hogy fémje a →*réz*. (WORDSWORTH VAGY A ZÖLD FILOZÓFIÁJA = A LÁTHATATLAN TÖRTÉNET. 1943.; SCIENTIA SACRA, I. rész, IV. könyv: A BEAVATÁS, V. könyv: AZ ANALÓGIA; TABULA SMARAGDINA, V. fejezet: A MŰVELETEK.)

vér →*centrális ősfolyadék*, spirituális ősfolyadék, az ősfolyadékok egyik fajtája a hideg és meleg ősfolyadékok mellett. A ~ a →*víz* őselemből ered: a víz borrá változik, azután a →*bor* vérré. „A víz az anyag, a bor a lélek, a vér a szellem.” Ugyanez a gondolat máshogy megfogalmazva: „az anyagból lélek, a lélekből szellem, ez a dupla transzszubsztanciáció, amelyet itt a földön át kell élnünk” (A BOR FILOZÓFIÁJA. 1945.). A „vér iskoláját” járják, ahogy Hamvas Béla írja, D. H. →*Lawrence* angol író műveinek hősei (A SÖTÉT NAP KÖLTŐJE: D. H. LAWRENCE, 1933.), és primer jelentősége van a vérnek *Alfred* →*Schuler* német gondolkodónál, a →*George-kör* tagjánál és iniciátoránál is, akit Hamvas Béla sokra tartott és gyakran idézett (ALFRED SCHULER: FRAGMENTE UND VORTRÄGE = *Athenaeum*, 1941.).

vér analógiái: →*Nap*, vasárnap, →*Egy* (szám) – „a”-hang, →*vörös* (szín), →*arany* (fém)

verezana (avesztai): a gazdasági (→*vaisja*) kaszt neve az archaikus Iránban. (AZ ARCHAİKUS KÖZÖSSÉG = *Társadalomtudomány*, 1943.)

Vermerán* doktor: a KARNEVÁL című regény egyik szereplője (I. és II. könyv), kórházi főorvos, aki érthetetlen, szcientikus orvosi szaknyelvet használ, amit még →*Toporján Antal* törzsorvos sem ért meg. →*Bormester Virgil* gyilkossági ügyében ezért olyan sajátos orvosi nyelven számol be annak elmeállapotáról, amit sem →*Barnabás Maximus*, az őskortudomány egyetemi magántanára, sem *Toporján* nem tudnak elviselni, és azt „vulgarizálásnak” minősítve eltávoznak. Az ő osztályára kerül szülésre →*Améline*. ~ eredeti nevét, →*Pergelint* az →*Agent spirituel* felcserélte, mert így inkább megfelelt foglalkozásának.

vezérszavak → *alapszavak*

Vidal*: a KARNEVÁL egyik szereplője, a VII. könyv, egyben pedig az egész regény kulcsszereplője, könyvtáros. *Ifj.* → *Herstal Raimund* újsághirdetésére jelentkezett, amelyben Herstal könyvtára és kéziratai rendezéséhez keresett könyvtárost. Herstal elsősorban azért keres könyvtárost, 89 hogy kéziratait, melyek között sok idegen nyelvű írás is van, feldolgozza, elolvassa, kivonatolja, és ezekből összefoglalásokat készítsen számára, mert bár az → *üdv történetet* bennük véli feltalálni, de sem a kéziratokkal, sem szerzőikkel nem akar közvetlen kapcsolatba kerülni, mert az csak megzavarná, véleménye szerint. Ezt a *földalatti irodalmat* fejtí fel ~, mert könyvtárosként, ezért diabolikus lényként erős és mély kapcsolata van a lélek alvilágával. Sok nyelvet ismer, sok diszciplína lényegével tisztában van. Ezért → *Bormester Virgil* „Tépelődéseit”, és → *Bormester Mihály* ezekhez írt széljegyzeteit elolvasva belelát lényükbe, lényük alvilágába, és ezzel leveszi az ő és valamennyi ember → *álarcát*, → *maszkját*. Ő fedezi fel a Herstal és a Bormester család közti démoni összefüggéseket, többek között a csecsemő Bormester Mihály és ifj. Herstal Raimund elcserélését. ~ egyszerre nevet és borzong e munka közben, mert felfedezi, hogy az embereken lévő maszk egyszerre örület, álarc, álforma, de ugyanakkor szent is, mert ez a mi természetes állapotunk. Ezt a szemléletet nevezi Hamvas Béla a regényben → *humormisztikának*. ~ ugyanakkor, amikor az álarcokat leleplezi, felfedi a démoni összefüggéseket, mégis hibát követ el, mert csak leleplez, diagnosztizál, de nem tud megoldani semmit, akárcsak → *Ábsalom doktor*. Egyetlen pozitív tette az, hogy elfogja és elrejtí *legifj.* → *Herstal Raimund*nak édesapjához írt levelét, amelynek tartalma romlásba döntené az egész családot. De éppen emiatt vesztí el ifj. Herstal leányának, → *Herstal Flórának* a rokonszenvét, akit pedig szívesen feleségül venne. Osztozik a többiek gyengeségében, mert élete kétévágott, egy háború előtti, és egy háború utáni szakaszra bomlik: a háború előtti időkben polgári egzisztencia életét élte, a háború után pedig, bár élete már sem nem polgári, sem nem esztéta, sem nem intellektuális, de mégsem hisz abban, hogy a bűnbeesett élettel együtt járó örületet az ember életéről le lehet vetni. Ő is bűnösnek érzi magát abban, ami a város ostroma után történt, amikor lehetőség nyílt az emberek számára kollektíven átlépni egy új világba, együttesen építeni Isten országát, de ezzel a lehetőséggel senki sem élt, ő sem. Ezért, bár ismeri az → *egyetlen lépés* lehetőségét: kilépni a történetből, a sorsból, a szükségszerűségből, mégsem teszi meg, sem le nem írja ezt, mert nem tud együtt élni a közvetlen szellemi ihlet hőfokán, és attól is fél, hogy az írás monomániájába belezuhanna és ennek oltárán az embereket is feláldozó infernális őrzőngésbe esne. Ezért vállalja inkább a kenyérkereset

céljából való írást, és a kéziratokból való kivonatolást Herstal részére. Végül is ~ lehetőségeihez képest semmit sem old meg, és így dolgavégezetlenül távozik el, és csak reményét tudja kifejezni a zenész → *Amadeusszal* folytatott beszélgetése során, hogy megéri az emberiség ébredésének idejét, 90 hogy legalább egy pillantást vethessen az ígért földjére.

vidnyánamaja-kosa (szanszkrit: értelmi burok): az egyetlen létező valóságnak, a változatlan, mozdulatlan és tehetetlen → *lélek*nek a káprázatban megnyilatkozó öt fokozatát (őstermészet, gondolat, éncsináló, belső érzék, külső érzék) körülvevő takarók, fátylak (→ *kosa*) másodika, gondolat-fátyol (*AZ ARCHAÏKUS EMBER = SCIENTIA SACRA* I. rész, Második könyv). **vidván** (szanszkrit: anyagi természetű tudás, → *észszerű, részletező gondolkodás*): a ~ anyagi természete miatt nem → *vidjá*, vagyis éberség, ami beavatás eredménye. A ~ ellentéte ezért nem a *vidjá*, hanem az → *avidván*, a nem-tudás, a tudatlanság. Megfelelései más hagyományokban: → *binah* (héber), *logosz gnószosz* (görög, Pál apostol), → *rtogszpa* (tibeti), *episztémé* (görög, Platón), → *esprit géométrique* (Pascal), → *Rechnungsverstand* (Leibniz) (*SCIENTIA SACRA*, I. rész; *TIBETI MISZTÉRIUMOK*. 1944.; *AZ UPANISÁDOK*. 1943. = *AZ ŐSÖK NAGY CSARNOKA*).

Viktóriánne*: a *KARNEVÁL* című regény egyik női szereplője (III. könyv), → *Jávorka* szomszédja. Panaszkodik Jávorkának, hogy ura veri. Jávorka el-lene veti, hogy hír szerint éppenséggel ő veri az urát, de ~ tiltakozik, hogy tehetne ő gyenge asszony léteire ilyesmit. Jávorka azt tanácsolja, hogy legyen türelmes urával, és fogadja alázattal a verést, akkor Viktórián megbékél; a rosszat ne viszonzza rosszal, a rosszat csak jóval lehet megfékezni!

világ legnagyobb tudása: az a tudás, amit → *Hermész Triszmegisztosz* kapott meg „közvetlenül az égi hatalmaktól”, és amit → *Püthagorasz* hozott át Egyiptomból Európába hermetikusként, aminek a lényegét, mondja Hamvas Béla, még nem ismerjük. (*A SZÁZ KÖNYV*. 1945.)

világ logikája: akárcsak a természetben (→ *természet logikája*), a világban is érvénytelen az ember logikája: „A világnak egyetlen logikája van: egyszer elkövetek valamit és ennek most minden következményét viselni kell. Mint a Tóra mondja, hetedízíglén. Vagy, ahogy a tudomány mondja: átöröklés. Vagy, mint Buddha tanítja: minden tettünk és gondolatunk és mozdulatunk és szavunk régebbi életünkben elkövetett szavak és tettek és gondolatok elkerülhetetlen következménye” (*DIREKT MORÁL ÉS ROSSZ LELKIISMERET = PATMOSZ* I. rész).

világ ügyeiben éber → *májávid*

világelemek: → *szellem*, → *lélek*, → *természet*

világlátomás → *avisvarúpa darsana*

Világlélek → *Átman*

Világlélekistenség → *Brahman*

világos borok (szőke hajú borok): legjellemzőbbnek tartja erre a csoportra a $\rightarrow somla\dot{a}it$, amely „az a szoláris baritonhangú, de szimfonikusan szőke hímbor, amely a legmagasabb teremtő spiritualitás olaját tartalmazza, és pedig boraink közül egyedülálló tömény tisztaságban” (A BOR FILOZÓFIÁJA. 1945.).

világvalóságok: azokat az egyetemes (univerzális), metafizikai megalapozottságú kategóriákat nevezi ~nak, amelyek nélkül, és amelyekén kívül, úgymond, ép és normák szerint élő, tehát „normális” ember nem élhet, mert ezek a kategóriák semmi mással nem helyettesíthetőek. A fogalmat a német egzisztencia-filozófusoktól és a kultúrmorfológia képviselőitől merítette a harmincas években, és széles körben alkalmazta írásaiban. Példái mutatják e kategória egyetemes értelmezését; ilyen ~ többek között: $\rightarrow lét$, $\rightarrow idő$, $\rightarrow ittlét$, $\rightarrow növény$, $\rightarrow állat$, $\rightarrow víz$, $\rightarrow kő$, $\rightarrow csillag$, $\sim szobor$, $\rightarrow templom$, $\rightarrow mocsár$, $\rightarrow dal$, $\rightarrow vallás$, valódi közösség vagyis $\rightarrow nép$, $\rightarrow barátság$, $\rightarrow szerelem$, stb. (EXISZTENCIAFILOZÓFIA = *Protestáns Szemle*, 1935.; KULTÚRMORFOLÓGIA = *Protestáns Szemle*, 1935.).

villám: *Jakob* \rightarrow Böhmenél a világ teremtésének kezdete: Isten saját természetének, az első természet hideg-rideg, önmérsztő tüzeit önmaga felé fordította, és ennek a második természetnek a visszafordításából csapott ki a világosság, a „világ”, villámfényként. A világ ennek az önfékező erőfeszítésnek az eredménye. Ez a visszafelé fordított tűz a $\rightarrow tapaszt$, az önmegtagadás tüze. A ~, mint Böhme mondja, „esszenciális szellem”, minden $\rightarrow teremtés$, teremtő tevékenység, $\rightarrow alkotás$ lényege. (KATHAKA UPANISAD. 1953. = AZ ŐSÖK NAGY CSARNOKA; AZ EVANGÉLIUM ÉS A LEVELEK = SCIENTIA SACRA II./II. 1960.) Hamvas Béla a ~nak ezt az esszenciális jellegét már korábban megtalálta a $\rightarrow görög$ hagyományban, $\rightarrow Platónnál$ az $\rightarrow isteni állam$ (theia politeia) gondolatában, amiben elválaszthatatlan egységet képez a $\rightarrow szellem és hatalom$, ami egyedül $\rightarrow Zeus$ villámában van jelen, és amit „le kell hozni az Olümposzról” (HEXAKÜMION. 1937.; A XX. SZÁZAD PLATÓN-KÉPE = *Athenaeum*, 1938.). A két természet közti $\rightarrow valósághatár$ átlépésének különféle módjait megtalálta a $\rightarrow zen$ buddhizmusban ($\rightarrow szatori$), a $\rightarrow hászidoknál$, és általában az $\rightarrow imagináció$ tevékenységében. Az $\rightarrow aranykorban$ az egész emberiség az önmegtagadás tüzeinek villámfényében élt, ennek hanyatlásakor már csak a $\rightarrow szellemi ember$, a $\rightarrow szellemi kaszt$ (brahmanok) tagja. (ZEN = AZ ŐSÖK NAGY CSARNOKA; SZÉFER JECÍRA = AZ ŐSÖK NAGY CSARNOKA; MÁGIA SZÚTRA. 1950.)

villányi borok: a hegyi borok között az elegáns bor, ahogy mondja: „a gavaléroké és a dámaké”. Bálra csak ~at adna, és eljegyzésekre is: „Minden előnye akkor bontakozik ki, ha az ember frissen fürdött, borotválkozott, tetőtől

talpig átöltözött. Leginkább frakkban, vagy szmokingban, hölgyek dekol-tázsban. Éppen csak annyi izgalmat kelt, amennyi a táncosok társalgásához kell." Aprósüteményhez és kaviáros szendvicshöz ajánlja (A BOR FILOZÓFI-ÁJA. 1945.).

92 Virázs*: a KARNEVÁL című regény egyik imaginárius női szereplője (V. könyv), utóbb →*Ariadné*. →*Adar-Hammon* menyasszonya, és tőle ezeremeletes csodapalotát óhajt Ur városában, és véres hadijátékokat háza előtt. →*Minuszin* szerint nem természetes nő, mert folyton mutatványokat végez, az eredeti nőt nem is látni benne. Minuszin el akarja őt raboltatni, hogy Adar-Hammont és →*Bidacht* összeugrassza. ~ nem szép, „csak női tehetségét villogtatja, és a bolondok ettől szemük fényét veszítik”. A nőiség örületében szenved. Krétában ő lesz Ariadné, Bidach pedig →*Theseus*. →*Bormester Mihály* őt folyton villódzó fényjátékként látja a túlvilágon.

víz analógiái: a víz mint meleg folyadék analógiái: →*Merkúr* (bolygó) – →*szerda* – 7 (szám) – f-hang – →*sárga* (szín) – higany (fém) (→*merkúr*, →*alkímia*). (A BOR FILOZÓFIÁJA. 1945.)

víz jegyek →*állatövi jegyek*

Vízöntő: az →*állatövi jegyek* tizenegyediké, a négy sarokjegy egyike. Hamvas Béla a →*tarot* 21. lapjával kapcsolatban említi, aminek négy sarkában a négy sarokjegy foglal helyet, és e négy jegy (a ~ /Angyal/, a →*Bika*, az →*Oroszlán*, a *Skorpió* /*Sas*/) képviselte négy elem (→*elemek*), vagyis a →*levegő* a →*föld*, →*tűz* és a →*víz* és a egységének, a →*quinta essentiának*, az →*üdvnek* az elérése a cél (TABULA SMARAGDINA. 1947-1950.). – Hamvas Béla a ~ jegye asztrológiai jelentőségének külön esszét szentelt (A VÍZÖNTŐ = A LÁTHATATLAN TÖRTÉNET. 1943.), amiben a tavaszpontnak, vagyis a Nap tavaszi felkelésének a körülbelül kétezer évenkénti egy csillagjeggyel hátrább történő teljesülését, konkrétan a Kos állatövi jegyből a ~ csillagképbe történő átlépését, tehát a világhónap- váltást asztrológiailag és egyetemes szempontból értelmezi, és ezzel a →*világválság* fogalmát kifejti.

Vlad*: a KARNEVÁL című regény egyik epizód szereplője (IV. könyv), krími tatár, volt cári komornyik. A karavánból, amelyhez →*Michail*, →*Barack* és →*Karipa*, a mongol látnok csatlakozott, elüldözi a →*Diurdalin* fivérekkel azzal, hogy folyton kötél-táncolásra akarja rávenni.

vörös (piros) (szín): a színeket (→*szín*, *színek*) a fény műveleteinek tekintve a ~ a fény első művelete. A →*Nap* színe, megfelel a →*sulphurnak*, a →*lét három minősége* egyikének, a →*radzsaszznak*; megfelel a →*kénnek* az →*alkímiában*, a →*lélek* és a →*vér* színe (AZ ANALÓGIA = SCIENTIA SACRA I. rész; TABULA SMARAGDINA. 1947-1950.). Megfelel a héber három anya (→*alef*, →*mem* és →*szin*) közül a színnek. Hímnemű szín. Ez a →*kormányzói* (*ksatrija*) kaszt színe. Az archaikus görög vázafestészet három színének (→*fehér*, →*fekete*, ~) egyike. Ez a reneszánsz két alapszínének (piros és →*kék*, az →*élet* és

a → *tudat* színei) az egyike is; és éppen e két szín eltűnését figyelte meg a → *modern festészet*ben általában; viszont éppen ennek a két színnek hangsúlyos jelenlétét fedezte fel → *Martyn Ferenc* festészetében (*MARTYN FERENC GYŰJTEMÉNYES KIÁLLÍTÁSA A KÉPZŐMŰVÉSZETI FŐISKOLÁN* = *Sorsunk*, 1946.; *ZÖLD ÉS LILA* = *PATMO SZ I. rész*). Egyéb analógiái: vasárnap, 93
→ *Egy* (szám), „a”-betű, → *arany* (fém). (A BOR FILOZÓFIÁJA. 1945.)

vörös borok (sötét hajú borok): hal előétel mellé fiatal és híg ~at ajánlja, és ugyanezt saját zsírjában sült hízott libahús mellé is, októberben és novemberben, méghozzá „vöröskáposztával, krumpligombóccal és benne sült bőr-ranett almával”. (A BOR FILOZÓFIÁJA. 1945.)

vöröshajú segédfogalmazó: → *Bormester Virgil*nek, a *KARNEVÁL* című regény egyik főszereplőjének, → *Bormester Mihály* édesapjának állandó megnevezése (epitheton ornansa) a regényben.

Vu Cseng-en (kínai író, 1500-1582): a *Nyugati utazás*, avagy a *Ma-jomkirály története* című híres regényében, ahogy *Hamvas Béla* idézi őt, rebellis majomnak nevezi az embert, mert fellázadt az örök hagyomány életrendje ellen, hogy a két legerősebb emberi ösztön, a hatalmi és birtoklási ösztönét kiélhesse. *Hamvas Béla* ezt lefelé való, a humánum ellen történő lázadásnak, regressziónak, → *elállatiasodás*nak, a kétezer éves európai „fejlődés” eredményének nevezi (ÖT MEG NEM TARTOTT ELŐADÁS. 1965.).

W

Wendosor*: a *SZILVESZTER* című regény egyik szereplője, túlvilági lény, „naphold”-nak nevezi őt → *Patmore*, „ragyogó sugárzó fénye és szelíd melankóliája miatt”. → *Astib* hozza magával ~t, amikor tökéletesen meg akarja értetni *Patmore*-ral → *Dalabor* és → *Naura* kapcsolatának lényegét. ~ mutatja meg, hogy lehetséges találkozásuk csúcspontját az → *Ilno*ma és → *Baabal* befolyásolása alatt álló 329008-as számú → *Fogoly* akadályozta meg, → *Hamilkar* ügyvéd lelövésével.

Wilhelm, Richard (német sinológus, 1873-1930): *Hamvas Béla* több helyen idézi nevét, általában azok között, akik a keleti szellemiséget fordításaikkal megismertették Európában; ugyanakkor rámutatott a hagyomány szellemiségének nem teljes megértésére is, főleg ~nek *Az aranyvirág titka* című mű fordítása kapcsán, amihez *C. G.* → *Jung* írt kommentárt az → *analitikus lélektan* alapján, ami a mű megértését tévútra terelte. (*SCIENTIA SACRA. ÍRÁS ÉS HAGYOMÁNY* = *Athenaeum*, 1941.; *RENÉ GUÉNON ÉS A TÁRSADALOM METAFIZIKÁJA* = *Társadalomtudomány*, 1942.)

Winemaster*, **Michael**: a *KARNEVÁL* című regény főszereplőjének, → *Bormester Mihály* megkettőződött énjének egyike (IV. könyv), aki az első világháború kitörésekor az olasz front felé megszökik, Nápolyon át Afrikába kerül,

és egy másik kalandorral, *Mr.* → *Pennel* társulva bejárja a világot, és fejlett élettechnikájukat kihasználva egy kis dél-amerikai államban magukhoz ragadják a hatalmat, ~ lesz az ország főpapja, Pen pedig az ország királya.

Meggazdagodnak, majd Délkelet-Ázsiában folytatják tovább tevékenységüket. Itt találkozik végül a két alteregó, ~ és → *Michail*, miután korábban egyszer már keresztezték egymás útját, de nem ismerték fel egymást. A két alteregó most felismerve egymást, és egymást kiegészítő tulajdonságaikat, a bolondot és a szentet, ismét egygé válik, Bormester Mihály pedig hét évi távollét után hazatér otthonába, → *Angelához*, és három fiához. **Wold***, **örnagy**: a KARNEVÁL című regény egyik imaginárius szereplője (V. könyv), korábban → *Akarren*. Mivel nem nevezik ki a német hadsereg vezérkari főnökének, a német felvonulási terveket hajlandó eladni, ha a franciák ezredessé nevezik ki. Vele utazik a vonaton → *Aja-Nai* táncosnő, akiben → *Lanfranconi* → *Chayazillt* ismeri fel. A franciák inkább fizetnének kinevezés helyett, de ~ ezt nem fogadja el. A vonaton → *Rattipottin* kívül a franciák embere még a pincér is. ~ ki akarja dobni a vonatból Lanfranconit, aki Aja-Nai holmiját is a magáénak nevezi. ~ot Berlinben nem fogják letartóztatni → *Ferdinánd*, a politikai rendőr szerint, mert Aja-Nai a tábornok szeretője (aki egyébként impotens).

Wotan*, graf Hubertus Benedikt von Hellfichten-Tattengroll, a SZILVESZTER című regényben közkeletű nevén szerepel, mint → *Colonel*.

Wu-han: kínai nagyváros a Hupei tartományban, ahol a SZILVESZTER című regény több szereplője is megfordul: → *Dlutckalavaladith*, → *Taysalaven*, → *Kou*, stb.

X

xünón (görög: egyetemes): → *Héракleitosz* alapszavai közé tartozik, erre épül gondolkodása: mindent el kell fogadni, ami az egyetemes őskori hagyomány-nyal összhangban van, ami pedig ezzel a hagyománnyal ellentétes, vagyis → *axünón*, azt el kell vetni, mert az egyéni, önkényes és esetleges. Aki az őskori világban élt, az közös világban élt, → *koinosz koszmoszban*. Aki nem az egyetemesben él, hanem az egyéniben (*axünón*), annak egyéni világa és világszemlélete van (→ *idiosz koszmosz*). A világ xünonból lett axünon, és ezért zavaros, alvajáró és értelmetlen. Ezért a nyugtalan és mulandó életből vissza kell térni az egyetemes, láthatatlan világba (xünón), ahol a → *logosz* uralkodik (*HÉRAKLEITOSZ*. 1950-es évek. = AZ ŐSÖK NAGY CSARNOKA).